

6.8.1991

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO

MATKAKERTOMUS

Kallvikin (45. kaup.osa) ja Leppävaaran eteläisen keskuksen (51. kaup.osa) asemakaava-alueet, Espoo 5.8.1991

Timo Kantonen, tutkija, museovirasto

MATKAN KOHTEET

Molemmempia alueita koskevat asemakaavaluonnokset ovat lausuntokierroksella. 45. kaupunginosan eli Kurttilan korttelissa 45041 sijaitsee Kallvikin tila. Leppävaaran eteläisen keskuksen kortteleissa 51190-51194 ja 51196-51224 sijaitsevat Albergan kartano, Friisinmäen huvila-asutus sekä ensimmäisen maailmansodan aikaisia tykkiteitä ja linnoituslaitteita. Matkalle osallistui myös Espoon kaupunginmuseon intendentti Tiina Lehto.

KALLVIK

Kallvikin tilan rakennusryhmä sijaitsee korkealla luonnonkauniilla niemellä. Päärakennus (1956), vanha päärakennus (uusittu 1972) ja työväen asuinrakennus muodostavat kolmelta sivulta suljetun pihan. (* Kaavaluonnoksessa ei rakennuksiin ole liitetty suojelumerkintöjä. Merkinnällä on kuitenkin syytä varustaa ainakin mainittu työväen asuinrakennus, jonka arvellaan olevan tilan entinen päärakennus 1700-luvulta. Pihapiiriin liittyy kaksi hirsirakenteista tupaa, joita on myöhemmin laajennettu umpikuistilla. Kaavasuunnitelma mahdollistaa niiden säilymisen muttei takaa sitä. Vuonna 1972 uusittu vanha päärakennus jakoi käsityksiämme: Tiina Lehto piti sr:n käyttämisestä perusteltuna, itse en nähnyt talon nykymuodossaan edellyttävän suojelutavoitteita.

Kaava-alueelle on varattu rakennusalaa pientaloille ja taidegallerialle. Suunnitelma on rakennussuojelun kannalta toteuttamiskelpoinen.

LEPPÄVAARA

Lämpömittarin osoittaessa lukemaa 28 jatkoimme helteistä virkamatkaa Leppävaaraan. Valokuvattuamme hiiltyneitä raunioita Itsehallintotie 2:ssa, jossa tulipalo heinäkuussa tuhosi suojeltavaksi esitetyn talon, siirrymme kehä I:n toiselle puolelle Friisinmäkeen.

Leppävaaran aluekeskuksen 600.000 - 700.000 kerrosneliömetrin rakennusoikeus on varattu Albergan kartanon ympäristöön ja vuoden 1906 jälkeen rakentuneen huvila-asutuksen alueelle. Albergan kartanorakennus ehdotetaan kaavaselostuksessa kunnostettavaksi Kuvataidemuseon tiloiksi ja varustettavaksi kaavassa sr-merkinnällä. Huviloista on sr-merkinnällä varustettu kolme: Friisinmäentie 1, 2 ja 8.

*) Ks. Erkki Härö, Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Espoo 1984, s. 137.

Leppävaaran kaava-alueen lounaisosassa on kahden huvilan ja yhden piharakennuksen ryhmä (Palokai-vontie 5 ja 12) esitetty varustettavaksi s-merkin-nällä. Määräystä, jonka mukaan rakennukset "saa-daan säilyttää ja peruskorjata", on asiallista esittää poistettavaksi ja korvattavaksi suojeltua rakennusta osoittavalla merkinnällä. Lisäksi on syytä harkita Friisinmäentie 6:n ja Palokai-vontie 10:n huviloiden esittämistä sr-kohteiksi; nämä si-jaitsevat esitettyjen sr- ja s-kohteiden naapurus-tossa ja olisivat luonteva laajennus asuinkerros-talojen väliin jääviin huvilasaarekkeisiin.

Varsinaisesta rakennetun ympäristön suojelusta on mielestäni myöhäistä puhua Friisinmäen kohdal-la: säilytettävät huvilat jäävät katkelmallisina muistuttamaan taajaman alunperäisen asutuksen luonteesta. Suojelun merkitystä ei ole kuitenkaan syytä vähätellä, sillä julkisten toimintojen kort-telialueille ja puistoihin jätettävät huvilat ri-kastuttavat tulevan aluekeskuksen ilmettä.

Kaavaluonnoksesta on lisäksi huomautettava, että ensimmäisen maailmansodan aikaisia tykkiteitä ei ole osoitettu kaavassa suojelumerkinnöin. Lep-pävaaran rautatieaseman kohtalosta totesimme Tiina Lehdon kanssa että on parasta unohtaa asia ja kes-kittyä realistisempiin tavoitteisiin. Rakennussuo-jelun ydinkysymys Leppävaaran eteläisen keskuksen alueella on tietenkin Albergan kartano.

Ritarihuoneella 6.8.1991.

TKa